

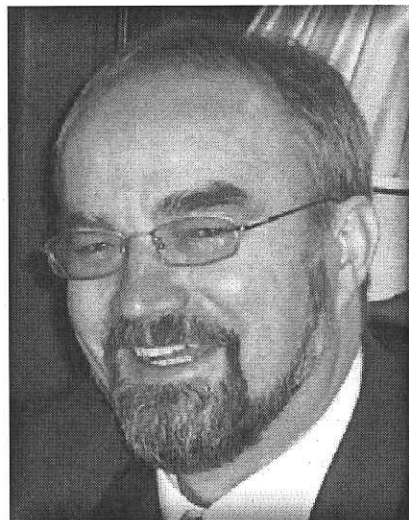
ДВАЕСЕТ И ПЕТ ГОДИНИ ОД ЗАЧЛЕНУВАЊЕТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ВО СВЕТСКАТА ОРГАНИЗАЦИЈА ЗА ИНТЕЛЕКТУАЛНА СОПСТВЕНОСТ (СОИС)

Светската организација за интелектуална сопственост, СОИС (World Intellectual Property Organization, WIPO), претставува глобален форум за вршење услуги во областа на интелектуалната сопственост, креирање на политики за нејзин развој, размена на информации и заемна соработка. СОИС функционира врз база на самофинансирање, како специјализирана агенција на Обединетите нации и во неа во моментов членуваат 191 земја. Нејзиното седиште е во Женева, Швајцарија.

Мисијата на СОИС е да го води развојот на интелектуалната сопственост (ИС) на избалансиран и ефективен начин преку систем кој овозможува иновации и креативност во корист на сите жители на планетата Земја. Нејзиниот мандат, управните тела и процедури се утврдени во Конвенцијата на Светската организација за интелектуална сопственост, потпишана во Стокхолм на 14 јули 1967 година. Конвенцијата е основен инструмент на СОИС и стапи на сила во 1970 година (подоцна изменета во 1979). СОИС е меѓувладина организација која во 1974 година се вброи во специјализираните агенции на системот на Обединетите нации.

Потеклото на СОИС е во далечните 1883 и 1886 година, кога се усвоени Париската конвенција за заштита на индустриска сопственост и Бернската конвенција за заштита на литературни и уметнички дела, конвенции што овозможиле основање на „Меѓународно биро“. Двете конвенции се здружуваат во 1893 година, а во 1970 година Бирото прераснува во Светска организација за интелектуална сопственост.

Република Македонија пристапи кон СОИС во 1993 година, но членството се смета од денот на осамостојувањето 8 септември 1991 година.

Создавање на правна регулатива во РМ како основа за зачленување во Свешката организација за интелектуална сопственост

Регулирањето на заштитата на индустриската сопственост, независно од претходната федерална држава, започнува по прогласувањето на осамостојувањето на Република Македонија. Одлучено е процесот на поднесување на пријави да продолжи по претходните процедури сè додека трае подготовката за изготвување самостојна правна рамка.

На 24.4.1992 година, Министерството за развој ги презема надлежностите во врска со заштитата на индустриската сопственост и од тој датум може да се поднесуваат пријави во министерството. Првиот национален закон стапи на сила на 15. 7.1993. На 28.3.1994 стапија на сила и подзаконските акти т.е., правилниците за поднесување на пријави на патенти, индустриски дизајни и жигови (подоцна, трговски марки). Република Македонија стана членка на Светската организација за интелектуална сопственост на 23.7.1993 година со поднесување Декларација за прифаќање на претходно ратификуваните меѓународни конвенции и договори. Според принципот на сукцесија од СФРЈ се прифатени следните конвенции и договори: Конвенцијата за основање на СОИС, Париската конвенција за заштита на индустриската сопственост, Бернската конвенција за заштита на книжевни и уметнички дела, Мадридскиот договор за меѓународна регистрација на жигови, Договорот од Ница за меѓународна класификација на стоки и услуги за регистрација на жигови, Договорот од Локарно за меѓународна класификација на индустрискиот дизајн и Конвенцијата за дистрибуција на сигнали за пренос на програми преку сателит.

Зачетници на присвојувањето на претставници на Република Македонија во седиштето

на Свешката организација за интелектуална сопственост во Женева

Во име на Владата, министерката за развој Софија Тодорова на 23.7.1993 година во Светската организација за интелектуална сопственост (СОИС) му ја предаде Декларацијата за членство на Република Македонија на генералниот директор д-р Богш.

На 21.9.1993 година, Делегација на Република Македонија предводена од Валентин Пепељугоски, помошник на министерот за развој, учествуваше во работата на Генералното собрание на СОИС и на неговите органи и тела. Во текот на Собранието македонската делегација оствари средба со генералниот директор.

Формирање на Заводот за заштитата на индустриската сопственост во РМ и активирање на РМ во работата на СОИС

На 26.11.1993 Владата на РМ го именува потписникот на овие редови за директор на Заводот за заштита на индустриска сопственост (ЗЗИС). Заводот почна со работа на 1.12.1993 година како орган во состав на Министерството за развој, со својство на правно лице. Веднаш се преземени сите пријави за заштита на правата на индустриска сопственост (околу 24.000 предмети), како и пријавите за пренесување

на правата, веќе стекнати во поранешната СФРЈ. Се пристапи кон изработка на подзаконските акти (правилници) и кон подготовка на кадри (застапници), кои ќе ги застапуваат интересите на сопствениците на правата пред Заводот за заштита на индустриската сопственост. Беше организирана прва средба на директорот на Заводот за заштита на индустриска сопственост со генералниот директор на СОИС д-р Богш на 23.2.1994 во Женева. Во таа прилика директорот на ЗИС во име на Владата на РМ му подари на ГД на СОИС слика, „Македонска девојка“, дело на реномираниот македонски уметник Павле Кузманоски. Во март 1994 беше издаден првиот Билтен, официјално гласило на Заводот.

Македонскиот ЗИС учествуваше активно во работата на управните тела и генералните собранија на СОИС. Претставници на РМ учествуваа на сите позначајни настани во работата на СОИС со свои прилози и мислења за подобрување на функционалноста на СОИС. Во текот на мандатот, директорот на македонскиот ЗИС претседаваше со работењето на следните собранија и управни тела на СОИС: Собранието на Ничанската Унија (1996), Собранието на Локарнската Унија (1997), како и Извршниот комитет на Париската Унија (1998-1999). Во меѓувреме, во 1997, Република Македонија склучи договор со Европската патентна организација (ЕПО) за проширување на европските патенти на територија на РМ. Договорот беше увертира во целосното членство на РМ во ЕПО, коешто се случи дури во јануари 2009.

Приспајување кон договори администрирани од Свешкајта организација за интелектуална сопственост од основањето до 2018 година

Освен споменатите договори кон кои Република Македонија пристапи според системот на сукцесија, во изминатите 25 години нашата држава ги потпишала или пристапила и кон други договори од областа на интелектуалната сопственост како што се: Договорот од Најроби за заштита на олимписките симболи (27.6.2014), Лисабонскиот договор за заштита на ознаките на потекло и нивната меѓународна регистрација (6.10.2010), Сингапурскиот договор за трговски марки (6.10.2010), Виенскиот договор за формирање на меѓународна класификација на фигуративните елементи на трговските марки (26.5.2010), Европската патентна конвенција (1.1.2009), Договорот за патентен закон, (22.4.2010), СОИС Договорот за перформансите и фонограмите (20.3.2005), СОИС Договорот за авторско право (4.2.2004), Стразбуршкиот договор кој се однесува на меѓународната класификација на патенти (30.5.2003), Будимпештанскиот договор за меѓународно признавање на депозитите на микроорганизми за цели на патентните постапки (30.8.2002), Протоколот којшто се однесува на Мадридскиот договор во врска со меѓународната регистрација на марките (30.8.2002), Конвенцијата за заштита на производителите на фонограми од неавторизирано дуплицирање на нивните фонограми (2.3.1998), Римската конвенција за заштита на изведувачите, производителите на фонограми и радиодифузните организации (2.3.1998), Хашкиот договор во врска со меѓународната регистрација на индустриски дизајни (18.3.1997), Договорот за соработка во областа на патентите (10.8.1995), Меѓународната конвенција за

заштита на нови врсти растенија (4.5.2011), Меѓународна конвенција за заштита на растенијата 2.10.2005), Конвенција против сајбер криминалот (1.1.2005), Европска конвенција за прекугранична телевизија (1.3.2004), Договорот за основање на Светската трговска организација (4.4.3003), СТО-Договорот за трговските аспекти на правата на интелектуална сопственост (4.4.2003), Конвенцијата за унификација на некои точки од посебниот закон за патенти за пронајдоци (25.5.1998), како и Европската конвенција во врска со формалностите коишто се бараат при патентните апликации (1.3.1998). Детални информации можат да се најдат на веб страната на СОИС, (<http://www.wipo.int/wipolex/en/profile.jsp?code=МК>).

Континуираност на соработката на Република Македонија со Свешката организација за интелектуална сопственост (СОИС)

Со донесувањето на Законот за организација и работа на органите на државната управа, ЗЗИС продолжи да работи под назив Биро за заштита на индустриската сопственост, како орган во состав на Министерството за економија со својство на правно лице. Во јуни 2002 година е донесен нов Закон за индустриската сопственост, којшто е во примена од 1.1.2004 и е усогласен со меѓународните стандарди и основните принципи на Договорот за трговските аспекти на правата од интелектуална сопственост (ТРИПС Договорот) на Светската трговска организација и Регулативата на Европската унија.

Согласно стремежите на РМ кон членство во ЕУ направени се измени на Законот во март 2004 година, променет е статусот и називот на институцијата во „Државен завод за индустриска сопственост“ (ДЗИС), кој станува управна организација со статус на самостоен орган на државната управа. Законот е изменет и дополнет и во март 2006 година со што е извршено успласување со европската регулатива и зајакнување на мерките за заштита на правата од индустриска сопственост.

Република Македонија продолжи со континуирано присуство на свои претставници (најчесто од ЗЗИС и од Министерството за култура) на сите генерални собранија и позначајни настани во СОИС и на организирани настани од СОИС во други држави. Соработката со СОИС доживеа своја круна со посетата на ГД на СОИС д-р Камил Идриз на РМ во 2007 година (сл.2). Посетата беше направена во знак на признание на активностите на македонските делегации во работењето на управните тела и извршните органи на СОИС. Д-р Идриз дојде во Република Македонија по покана од претседателот на РМ Бранко Црвенковски и во таа прилика му беше доделена титулата почесен доктор на науки на Универзитетот Св. Кирил и Методиј во Скопје.

Во 2008 година Владата на РМ, преку МНР и Постојаната мисија на РМ при ОН во Женева, го кандидираше д-р Ѓорѓи Филипov, тогашен амбасадор на РМ во Берлин за генерален директор на СОИС, како наследник на д-р Камил Идриз. Од предложените 16 кандидати, беше избран претходниот заменик ГД на СОИС д-р Франсис Гари. Македонскиот кандидат беше поддржан од соседните држави Бугарија и Србија, од коишто само Бугарија, беше членка на Координациониот комитет. Сепак,

тримесечниот период на подготовки и натпревар во претставувањето на својот кандидат беа значајно искуство за македонската дипломатија, на којашто ова ѝ беше прв предлог за директор на една светска организација, специјализирана агенција на Обединетите нации.

Во 2008 година Република Македонија го потпиша Договорот за полноправно членство во Европската патентна организација а со важност од јануари 2009. Македонските патетни застапници се стекнаа со „право по наследство“ да бидат и „европски патентни застапници“ пред Европскиот патентен завод во Минхен. Според инструкции од МНР на РМ, авторот на текстот, овој пат во функција на македонски амбасадор во Берлин, прочита пригодна беседа пред Административниот совет на Европската патентна организација во која членуваат 38 европски земји, при што ја потенцираше определбата на РМ кон европските вредносни критериуми на полето на технолошкиот развој, пронаоѓаштвото и иновациите.

Заклучок

Зачленувањето на Република Македонија во Светската организација за интелектуална сопственост СОИС одигра значајна улога во развојот на пронаоѓаштвото и заштитата на интелектуалната сопственост воопшто во земјата. Тоа претставуваше основа за регулирање на правата на интелектуалната сопственост, коишто се клучни во развојот на самата држава и се неопходен предуслов за нејзиното членство во останати меѓународни организации и униии, како што се Светската трговска организација и Европската унија.